

✱ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΙΑ ✱

«Ἐπετηρίς τῶν Μακεδόνων 1909»

ΕΧΩ μπροστά μου και με συγκίνηση φυλομετρῶ τὸ «Μακεδονικόν Ἡμερολόγιον 1909» Ἐκδοσις τοῦ Παμμακεδονικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν.»

Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐβραζε τὸ μακεδονικὸ καζάνι καὶ ἡ Μακεδονία εἶχε γίνει τό θεάτρο μιᾶς ἀνελετήτης καὶ σκληρῆς πάλης γιὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἑλληνικότητάς της.

Οἱ Μακεδόνες τῶν Ἀθηνῶν σὲ συναγεροῦ γιὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα ἰδρῶν τὸν ΠΑΜΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ καὶ ἐκδίδουν τὸ ἡμερολόγιον.»

«Ἡ τοῦ ἀνατέλλοντος ἔτους ἐπετηρίς τῆς ἀγωνιζομένης ἐν Μακεδονίᾳ προμάχοις ἀφιερῶται. Ἐργασθῶμεν ἵνα σώσωμεν τὴν Μακεδονίαν. Ἴδου τὸ σύνθημα ἡμῶν»

Αὐτὲς οἱ σειρὲς με μεγάλα γράμματα εἶναι χαραγμένες στὴν προμετωπίδα τοῦ «Ἡμερολογίου.»

ΠΡΟΕΔΡΟΣ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου εἶναι ὁ Κοσμάς Δουμηλιώτης, συνταγματάρχης. Γόνος μιᾶς μεγάλης καὶ ἥρωικῆς οἰκογενείας ποὺ ἔδρασε στὸν Ἀγῶνα καὶ μετέπειτα, ἀπὸ ΤΑ ΔΟΥΜΠΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ. Ἀρχηγὸς της στὶς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνα ὁ Καπετάν Κώστας, σοῦμπασης στὰ Μαντεμοχώρια.

Μυῆθηκε στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία ἀπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Παπᾶ καὶ ἔλαβε ἐνεργὸ μέρος αὐτὸς κι ἡ οἰκογένειά του στὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 στὴ Χαλκιδική. Δεκατὶ σθῆκε ἡ οἰκογένεια στὸν πόλεμον καὶ ὄσοι σῶθηκαν κατέφυκαν στὴ Ζαγορά καὶ στὴ Σκόπελο. Οἱ Δουμηλιώτες κατάρτισαν σώματα πολλὰ καὶ ἔσπευδαν ὅπου ἡ ἀνάγκη τοὺς καλοῦσε. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Βασίλειος ἀναδείχθηκε χιλιάρχος. Ὁ Ἰωάννης ἀφοῦ νεώτατος πολέμησε στὸν Ἀγῶνα στὶς Σποράδες, στὴν Εὐβοία καὶ στὴν Ἀττικὴ μετέσχε ἀργότερα στὴ θεσσαλικὴ ἐκστρατεία τοῦ 1854. Ὁ Κωνσταντῖνος ἀφοῦ ἔλαβε μέρος στὸν Ἀγῶνα μετὰ τὸ Γάτσο τὸν Καρατάσο, τὸν Κριεζώτη καὶ ἄλλους ἀρχηγούς ἔφθασε στὸ βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ. Ἀμείφθηκε μετὰ ταγματάρχην ἐπὶ Καποδιστριαῦ παρῆμεινε στὸν ἐνεργὸ στρατὸ στὴ βασιλεία τοῦ Ὄθωνος ποὺ πολὺ τὸν ἐκτιμοῦσε. Καὶ πέθανε στὴ Χαλκίδα σὲ βαθὺ γῆρας τὸ 1875.

Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα συγκέντρῳσα ἐγώ. Ἀξίζει τὸν κόπον ἂν γραφῆ μιὰ μονογραφία τῆς ἥρωικῆς αὐτῆς οἰκογενείας ποὺ δόξασε τὴν Πατρίδα καὶ τίμησε τὴ Χαλκιδική μας.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ἐνδιαφέρον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἡμερολογίου αὐτοῦ. Ἐξὸν ἀπὸ τίς με-

λέτες γιὰ τὸ Μακεδονικὸ ζήτημα περιέχει διηγήματα καὶ ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγῶνας, περιγραφὰς τῶν ἄκπαιδευτηρίων τῆς Μακεδονίας, πορτραῖτα διασήμων Μακεδόνων π.χ. τοῦ Νικολάου Δραγοῦμη, Ν Δουμπᾶ τοῦ Ἰωάννου Παντοζίδου, Ἰ. Παπάφη καὶ συλλογὰς Μακεδονικῶν παροιμιῶν κ.λ. π.

ΜΟΥ ΚΙΝΗΣΑΝ ἰδιαίτερα τὴν προσοχὴ οἱ ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις τοῦ Κωνσταντίνου Σ. Γούναρη μετὰ τὸν τίτλον «Μακεδονικὰ ἀπηχήματα». Εἶχε ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴ Σμύρνη, τὴν «Γκισοῦρ Σμύρνη», καὶ ὅταν τὸ βιπόρι παρέπλεε τὴν Χαλκιδικὴν διηγείται:

«Βυρσοδέψην τινὰ συνταξιδιώτην ἀπὸ τὸ Πράβι, ὃ ποὺ ἀσκεῖται κατὰ πολὺν ἢ τέχνην του, παρεκάλεσα νὰ μοῦ εἴπῃ τινὰ περὶ τῆς Χαλκιδικῆς· διότι ἐφαίνετο ὅτι ἐγνώριζε πολλὰ.

—Τὶ νὰ σοῦ εἰπῶ, φίλε μου, πλούσια μέρη! Μεταλεῖα πολλὰ καὶ καλὰ ᾽ς τὸ Ἰοβρο κατὰ τὸ Φοῦρο οἱ ἐπάνω οἱ Μαχαλάδες, παρακάτω ἡ εὐλογημένη Ἰερισσός, ἀκόμη κατὰ τὸ Πολύγυρος μετὰ τὰ τυριά του, τὰ βούτυρα, τὰ λάδια, ψελότερα ἢ Γαλάτισσα μετὰ τὰ σουσάμια, ᾽ς τὴν ἄκρη πρὶν φθῆσης ᾽ς τὸ καρὰ—Μπουροῦ ἢ Ἀπανωμὴ μετὰ τὰ βαμπάκια, ἔπειτα οἱ Κοπουτοῖδες μετὰ τὰ ἀμπέλια, ἔξω ἀπὸ τὴν Σαλονίκην, ψηλὰ ὁ Χορτιάτης, τὸ βουνὸ ποὺ εἶναι τὸ στήριγμα τῆς Σαλονίκης μετὰ τὰ μπουζία του τὸ καλοκαῖρι, τὸ Νιοχώρι ποὺ βγάζει τοὺς ἀσβέτες, τὸ Λιβᾶδι ποὺ βγάζει τὰ ξύλα καὶ τίς πατάτες ψηλότερα τὸ Τσιγγλίβερι ποὺ βγάζει τὰ κάρβουνα, τὰ Ραβνὰ μετὰ τὰ κερᾶσια καὶ τὰ περὶ Φροῦτα, τὰ Νιουπιά...»

Ἐξηκολούθει ἀκόμη εὐχαριστημένος ὁ ἀγαθὸς τεχνίτης ἀπαριθμῶν τὰ μέρη, τὰ ὅποια πολλάκις θὰ εἶχεν ἐπισκεφθῆ, ἀλλ' ἐγὼ καθ' ἣν στιγμὴν διηροχόμεθα τὰ μέρη τῆς Κασσάνδρας θαροεῖς καὶ ἀνετινάχθην ἀπὸ τὴν βροχὴν τῶν φωνῶν τοῦ κα' ἀδρομέως καὶ κλέφτου Σταθᾶ, ὃ ὅποιος ἀπήντησεν εἰς τὸ ἀπεναντί του ἐχθρικὸν πλοῖον

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Γιάννης τοῦ Σταθᾶ
γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα!»